

UCHWAŁA NR
RADY MIASTA CHEŁM

z dnia 2026 r.

**w sprawie zamiaru podziału samorządowej instytucji kultury pod nazwą Muzeum Pamięci
Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha
Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji)**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. h ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 3 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2026 r. poz. 457 z późn. zm.), Rada Miasta Chełm uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Zamierza się podzielić samorządową instytucję kultury pod nazwą Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji), wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury pod numerem 6 na dwie odrębne samorządowe instytucje kultury:

- 1) Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej (w organizacji)
- 2) Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji)

2. Przyczyna zamierzonego podziału instytucji wynika z podjęcia współpracy z Ministerstwem Obrony Narodowej, co wiąże się z koniecznością dostosowania jej struktury oraz zakresu realizowanych zadań do nowych warunków organizacyjnych i współpracy. Szczegółowe informacje dotyczące przyczyn, zakresu oraz zasad podziału zostały przedstawione w uzasadnieniu do uchwały.

§ 2. Informację o zamiarze i przyczynach podziału instytucji pod nazwą Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji) podaje się do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Chełm oraz zamieszczenie na stronie internetowej Miasta Chełm.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Chełm.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Prace zmierzające do utworzenia w Chełmie Muzeum Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji) prowadzone są od 2020 roku. Koncepcja utworzenia Muzeum i Centrum została przedstawiona 10 lipca 2020 roku podczas chełmskich uroczystości upamiętniających ofiary Rzezi Wołyńskiej. W tym samym dniu podpisano list intencyjny dotyczący utworzenia przedmiotowej instytucji. W 2021 roku wybrana została ostateczna lokalizacja Muzeum i Centrum. Następnie, decyzją Ministra Finansów

z dnia 14 października 2022 roku, Miasto Chełm otrzymało dotację celową na zakup nieruchomości położonej przy ul. Hrubieszowskiej 102 w Chełmie. Zakup nieruchomości stworzył podstawy lokalowe do dalszej realizacji przedsięwzięcia.

Kolejnym istotnym etapem było podjęcie przez Radę Miasta Chełm w dniu 26 maja 2023 roku uchwały w sprawie utworzenia Muzeum Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (w organizacji). Dążąc do zapewnienia właściwego funkcjonowania Muzeum i Centrum oraz nadania przedsięwzięciu rangi instytucji o znaczeniu ponadlokalnym, w dniu 10 października 2023 roku podpisano list intencyjny w sprawie wspólnego prowadzenia Muzeum i Centrum przez Miasto Chełm oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Następnie, w dniu 26 października 2023 roku, Rada Miasta Chełm podjęła uchwałę w sprawie nadania statutu samorządowej instytucji kultury. Finalizacja prac organizacyjnych nastąpiła w dniu 27 listopada 2023 roku poprzez podpisanie umowy z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia Muzeum i Centrum jako wspólnej instytucji kultury. Przyjęte rozwiązanie miało zapewnić stabilne podstawy organizacyjne i finansowe funkcjonowania instytucji oraz umożliwić realizację jej zasadniczego celu, jakim jest zachowanie pamięci o ofiarach Rzezi Wołyńskiej, prowadzenie działalności naukowej, edukacyjnej i wystawienniczej, a także tworzenie przestrzeni służącej prawdzie historycznej, pamięci i pojednaniu.

W dniu 16 stycznia 2024 roku ówczesny Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podjął decyzję o wypowiedzeniu umowy dotyczącej przyznania dofinansowania oraz współprowadzenia Muzeum i Centrum. Zgodnie z tą decyzją umowa przestała obowiązywać z końcem 2024 roku. Zaistniała sytuacja spowodowała konieczność podjęcia przez Miasto Chełm dalszych działań zmierzających do zapewnienia odpowiednich podstaw organizacyjnych i instytucjonalnych dla realizacji przedsięwzięcia. W związku z powyższym Miasto rozpoczęło poszukiwanie partnera, który mógłby współuczestniczyć w realizacji projektu oraz zapewnić jego

dalszy rozwój. W wyniku prowadzonych działań, w dniu 26 marca 2026 roku w Warszawie Miasto Chełm oraz Minister Obrony Narodowej podpisali list intencyjny dotyczący współpracy na rzecz realizacji projektu polegającego na utworzeniu instytucji kultury o charakterze ogólnopolskim, której działalność będzie ukierunkowana na upamiętnienie Ofiar Ludobójstwa oraz ukazanie wkładu żołnierzy Wojska Polskiego w obronę ludności polskiej Wołynia.

Podpisanie listu intencyjnego stanowi kolejny ważny etap realizacji przedsięwzięcia i otwiera możliwość nadania projektowi nowej formuły organizacyjnej. Zgodnie z przyjętymi założeniami strony rozważają prowadzenie planowanego Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej w Chełmie, będącego obecnie w organizacji, jako oddziału Muzeum Wojska Polskiego. Jednocześnie Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, również znajdujące się w organizacji, pozostanie instytucją podległą Miastu Chełm. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoli na wyodrębnienie dwóch uzupełniających się obszarów działalności. Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej koncentrować będzie swoją działalność na upamiętnieniu ofiar ludobójstwa oraz przedstawieniu historii i roli żołnierzy Wojska Polskiego w obronie ludności polskiej Wołynia. Natomiast Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego będzie realizowało zadania związane z upamiętnieniem ofiar ludobójstwa dokonanego na Polakach na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej, a także z prowadzeniem badań naukowych, działalnością edukacyjną i dokumentacyjną. Istotnym zadaniem Centrum będzie również dokumentowanie życia mieszkańców Wołynia i Małopolski Wschodniej przed wybuchem i w trakcie II wojny światowej. W ramach prowadzonej działalności planowane jest gromadzenie imiennych świadectw ofiar, archiwów, fotografii, pamiątek, zabytków oraz innych materiałów dokumentacyjnych związanych z zakresem statutowej działalności Centrum. Materiały te będą pozyskiwane w szczególności w drodze zakupów, darowizn, zapisów, depozytów oraz wymiany. Centrum będzie także pełnić istotną funkcję edukacyjną i społeczną, w tym poprzez budowanie dialogu polsko-ukraińskiego oraz współpracę z muzeami, instytucjami naukowymi i innymi instytucjami, a także osobami prywatnymi. Działalność ta będzie oparta na rzetelnym dokumentowaniu i upowszechnianiu wiedzy historycznej, zachowaniu pamięci o ofiarach oraz tworzeniu warunków do prowadzenia dialogu i działań na rzecz pojednania. Realizacja projektu w formule zakładającej współpracę Miasta Chełm z Ministrem Obrony Narodowej, a także możliwość funkcjonowania Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej jako oddziału Muzeum Wojska Polskiego, stwarza perspektywę wzmocnienia znaczenia przedsięwzięcia i nadania mu charakteru ogólnopolskiego. Jednocześnie pozostawienie Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego jako instytucji podległej Miastu Chełm pozwoli na zachowanie samorządowego charakteru jego działalności oraz

realizację zadań związanych z dokumentowaniem historii, prowadzeniem badań, edukacją i budowaniem dialogu.

Przedsięwzięcie ma istotne znaczenie dla ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego, zachowania pamięci o ofiarach ludobójstwa, prowadzenia działalności naukowej i edukacyjnej oraz kształtowania świadomości historycznej kolejnych pokoleń. Jednocześnie tworzenie przestrzeni służącej dokumentowaniu przeszłości, wymianie wiedzy i budowaniu dialogu polsko-ukraińskiego stanowi ważny element odpowiedzialnego podejścia do pamięci historycznej i przyszłych relacji między narodami.

Mając na uwadze dotychczasowy przebieg prac, poniesione przez Miasto Chełm nakłady oraz znaczenie przedsięwzięcia dla zachowania i upowszechniania wiedzy o tragicznych wydarzeniach związanych z Rzezią Wołyńską, a także zawarty w dniu 26 marca 2026 roku list intencyjny pomiędzy Miastem Chełm a Ministrem Obrony Narodowej, podjęcie przedmiotowej uchwały należy uznać za zasadne.